

Delft University of Technology

DoCoMoMo in New York

Zijlstra, H

Publication date

2005

Document Version

Final published version

Published in

Monumenten

Citation (APA)

Zijlstra, H. (2005). DoCoMoMo in New York. *Monumenten*, 26(6), 14-17.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DoCoMoMo in New York

IR. HIELKJE ZIJLSTRA | 'How hard it is to achieve such structures, at once functional in all their offices and arrangements and duly symbolic of their own human purposes, we can see when we examine a building near at hand: the new Secretariat Building of the United Nations. That great oblong prism of steel and aluminium and glass, less a building than a gigantic mirror in which the urban landscape of Manhattan is reflected, is in one sense one of the most perfect achievements of modern technics: as fragile as a spider web, as crystalline as a sheet of ice, as geometrical as a beehive. On this structure almost a score of the best architectural and engineering minds of our day were at one time or another at work. But unfortunately, the genius presiding over this design was an architectural doctrine altogether too narrow and superficial to solve the actual problem itself. The very decision to make the Secretariat building the dominant structure in this complex of buildings reveals at the start either a complete indifference to symbolism, or a very wry reading of the nature and destiny of the United Nations.'

Aldus Lewis Mumford in 1952 in zijn boek: *Art and Technics*. Hij ging nog pagina's door om zijn vernietigende oordeel over het gebouw van de UN in New York wereldkundig te maken.

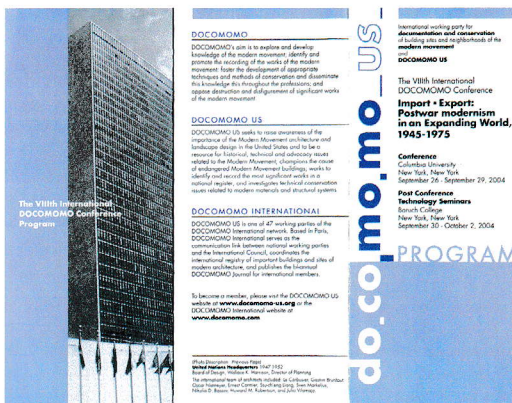
Het gebouw van de Verenigde Naties (UN) vanaf de East river gezien | Foto: Hielkje Zijlstra

Ruim vijftig jaar later staat dit UN gebouw op de voorzijde van de uitnodiging van het achtste congres van DoCoMoMo International, dat gehouden werd van 26 september tot en met 29 september van het vorige jaar in New York. Ik mocht aan dit congres een bijdrage leveren door het Groothandelsgebouw in Rotterdam onder de aandacht te brengen van de 550 bezoekers die afkomstig waren uit 41 verschillende landen. DoCoMoMo is sinds 1988, na oprichting ervan door Hubert-Jan Henket en Wessel de Jonge, doende om het gebouwde erfgoed van de 'Modern Movement' te documenteren en zo mogelijk te behouden. Internationaal worden gebouw registers aangelegd, de discussies aangewakkerd, resultaten geboekt en iedere twee jaar organiseert men een congres. Dit jaar onder het thema: 'Import- Export: Postwar Modernism in an Expanding World, 1945-1975'. Een uitstekende gelegenheid, om met Hubert-Jan Henket te spreken, in vier dagen de wereld rond te reizen en prachtige en inspirerende voorbeelden te zien van de architectuur, stedenbouw en landschappen die in deze periode werden gerealiseerd en waar op dit moment op zeer verschillende manieren mee omgegaan wordt. In Nederland zien we voorbeelden van herstel, hergebruik en transformaties maar ook van sloop. In bij voorbeeld Japan wordt het merendeel in een snel tempo gesloopt en in zowel New York als Brussel als

in Italië zoekt men naar middelen om de terreinen van wereldtentoonstellingen opnieuw te gebruiken en om in de nog resterende oorspronkelijke gebouwen nieuwe functies onder te brengen.

Op de openingsdag spraken de voorzitter van DoCoMoMo International, Maristella Casciato uit Italië, en verschillende mensen die organisatorisch betrokken waren bij het congres de belangstellenden toe in de Avery Hall van de Columbia University. Hierna begonnen op de volgende morgen de parallel sessies. Per dag konden er zodoende zesendertig lezingen worden gegeven met het nadeel dat de bezoeker er slechts twaalf daadwerkelijk kon volgen. Men kon een route uitstippelen die werd gestuurd door de eigen interessegebieden of door de nieuwsgierigheid naar nieuwe gebieden. Ik kwam bijvoorbeeld op de eerste dag via een Japanse poging om gebouwen te classificeren middels een ingewikkeld database systeem vervolgens terecht bij de CIAM in Canada; de toepassingen van het Nederlandse Schokbeton in Amerika; het Saskatchewan Elektriciteitsgebouw in Regina Canada; het hiervoor al gememoreerde UN gebouw; Neutra's 'Monumental Failure' in Gettysburg; het Skyline Park in Denver; Philip Johnsons New York State Pavilion op de wereldtentoonstelling in Chicago om uiteindelijk door het Brusselse Atomium gevoerd te worden.

Op de tweede dag stonden de, mij onbekende, Latijns Amerikaanse architectuur van Eladio Dieste, het beter bekende Braziliaanse modernisme van Lina Bo Bardi en de Franse utopisten die inspiratie zochten in Amerika op het programma en vervolgens zag ik de wederopbouwplannen van Le Havre, Parijs en Marseille voorbijkomen. Zelf hield ik in de voormiddag een lezing over de transformaties

De uitnodiging voor de VIIIth International DoCoMoMo Conference met het UN gebouw |

Foto: Hielkje Zijlstra

De Columbia University in New York | Foto: Hielkje Zijlstra

Het Groothandelsgebouw in Rotterdam na de gevelrenovatie in 2004 |

Foto: Hielkje Zijlstra

die het Groothandelsgebouw op dit moment ondergaat, gezien vanuit het perspectief van de menselijke betrokkenheid, waardoor men destijds in staat was het gebouw te realiseren en tot voor kort het te onderhouden. Onder de noemer 'Reconstruction and Rebuilding' kwamen daarna de reconstructie van het tentoonstellingsterrein Mostra delle Terre in Napels aan de orde en passeerden de prachtige gebouwen van de Japanse architect Hideo Kosaka de revue, die hij realiseerde voor de posterijen. Helaas zijn de meeste ervan al gesloopt. Wellicht een reden om met DoCoMoMo Japan eens aan te doen om naast de bewustwording in Japan, waar DoCoMoMo vele leden kent, ook iets aan de instandhouding van het culturele erfgoed te kunnen doen. Na de uitstapjes naar het Rudolph's Art Centre in Wellesley, de Australische National Gallery of Victoria en wederom Lina Bo Bardi, maar deze keer naar het museum in São Paulo, kwam er voor mij een einde aan de lezingenreis die het achtste DoCoMoMo congres mij bood. De dag erna stonden er echter nog een aantal daadwerkelijke excursies op het programma.

Het Lincoln Centre for the Performing Arts in New York werd gerealiseerd nadat er door Rusland verwijten waren geuit aan de Amerikanen dat ze in cultureel opzicht, en vooral in New York, geen tot de verbeelding sprekende voorzieningen kenden op het gebied van muziek, dans en opera. In snel tempo werd door de architecten Harrison & Abramovitz, Philip Johnson, Skidmore Owings & Merrill, Eero Saarinen, Pietro Belluschi, Davis & Brody een complex van gebouwen gerealiseerd waar de Metropolitan Opera

Het Lincoln Centre inclusief wegaafzetting en bewaking |

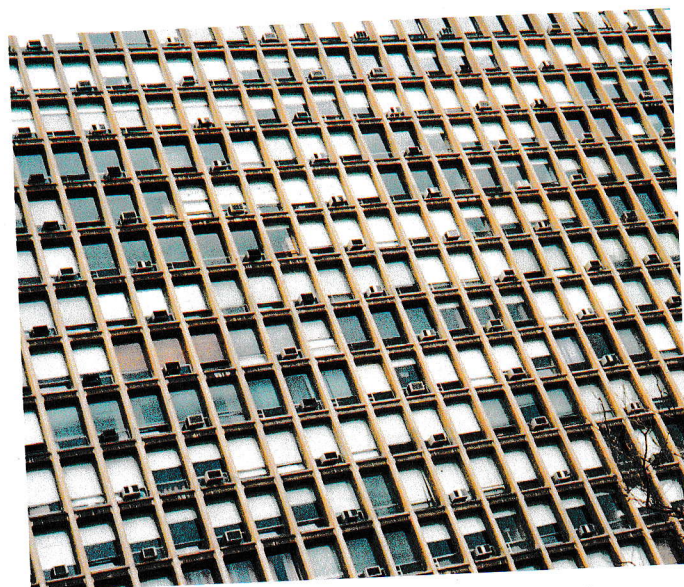
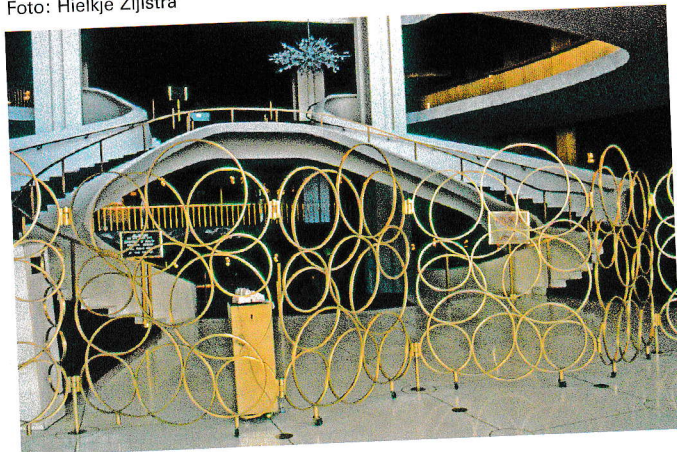
Foto: Hielkje Zijlstra

House, de Avery Fischer Hall, de New York State Theater, New York Public Library for the Performing Arts, het Vivian Beaumont Theater, het Mitzi Newhouse Theater, de Julliard School en het Samuel en David Rose gebouw onderdeel van uit maakten. De eerste gebouwen openden vanaf 1962 hun deuren maar waren sindsdien altijd onderwerp van kritiek. Het complex zou een te kille en kale uitstraling hebben waarbij de toegankelijkheid per auto dwingend was in de wijze waarop de theaters toegankelijk waren en hoe zij in de stedenbouwkundige structuur waren ingepast. Inmiddels liggen de eerste regeneratieplannen op tafel. Onder leiding van Diller & Scofidio wordt het complex vernieuwd met in acht name van de oorspronkelijke kwaliteiten. Op relatief bescheiden wijze worden elementen toegevoegd en de stedenbouwkundige inpassing verbeterd. De Julliard School zal als eerste aanzienlijk worden uitgebreid en geheel worden gerenoveerd.

Onder de titel: Towers, slabs and Asteriks: Downtown Postwar Housing, bracht ik een bezoek aan grootschalige woningbouwcomplexen die oorspronkelijk waren bedoeld als sociale woningbouw. Op dit ogenblik is de ontwikkeling in Manhattan van een dusdanige financiële schaal dat deze

De trap en het hek in de Metropolitan Opera House |

Foto: Hielkje Zijlstra

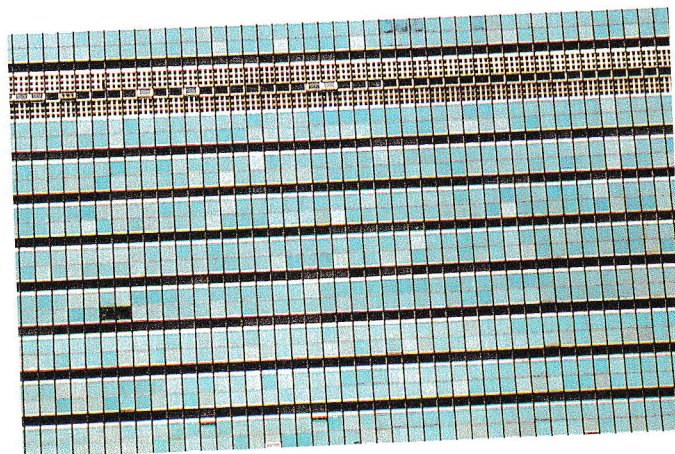

Een deel uit de gevel van het woongebouw Kips Bay Plaza van I.M. Pei uit 1960 | Foto: Hielkje Zijlstra

complexen in de afgelopen tijd werden getransformeerd naar woongebouwen voor de rijkere middenklasse waar permanente bewaking en sociale controle deel uitmaken van de wooncultuur. Het komt nog een enkele keer voor dat oorspronkelijke huurders hun woning verhuren aan derden voor enorme bedragen maar de fiscus probeert hier een einde aan te maken. De locaties aan de zuidoostelijke rand van Manhattan langs de East River zoals Waterside Plaza van Davis & Brody uit 1970, Kips Bay Plaza van I.M. Pei uit 1960 en Stuyvesant Town van Clavan, Gilmore en Clarke uit 1947 vragen van de beschouwer een tijdsprong in het denken bij het zien van de monotone gevels met de onmisbaar geachte units van de airconditioning.

Hiermee zijn we terug bij de aan het begin aangehaalde woorden van Mumford. De interpretatie, invulling en beleving van de architectuur van vijftig jaar geleden is aanzienlijk gewijzigd. Het DoCoMoMo congres werd dan ook in stijl afgesloten met een receptie in het Lever House op de kruising van 54th Street en Park Avenue. Ook het in 1952, door Skidmore, Owings & Merrill gerealiseerde gebouw, onderging onlangs een ingrijpende renovatie. Wessel de Jonge

Een detail van gevel van het UN gebouw | Foto: Hielkje Zijlstra

deed hier in het recentelijk verschenen DoCoMoMo_NL journaal nummer 8 verslag van. Dat ook over dit gebouw, vijftien jaar geleden, de meningen van de architecten verdeeld waren blijkt uit de wijze waarop Gijsbert Friedhoff er zich in 1960 over uitliet: 'Het is mij gebleken, dat een glad afgewerkt glazen gebouw zijn werking in het stadsbeeld verliest. Het Lever-gebouw in New York kon ik in de zoeker van mijn camera niet terugvinden, hoewel de zon scheen. Het heeft geen licht-en-schaduw contrasten, het reflecteert het zonlicht niet, maar weerspiegelt wel de omgeving op verwarrende wijze in het glasfront. Het lijkt mij een geestverschijning, een skelet met een glazen sluier: een macaber geheel.' Het Lever-gebouw bleek geen geestesverschijning te zijn op 29 september jongstleden en het UN gebouw op 30 september? Helaas was het voor publiek gesloten omdat er een internationaal tribunaal vergaderde.

Het Leverhouse van SOM op een foto uit 1958 | 'Contemporary'
van Lesley Jackson, Londen 1994

Dit is niet zo verwonderlijk omdat juist de beveiliging van dit gebouw, volgens de lezing van David N. Fixler, de architecten op dit moment voor grote problemen plaatst bij de mogelijke regeneratie van dit gebouw in de toekomst. Voor mij is het echter een goede reden om nog eens terug te keren naar New York. ■

Ir. Hielke Zijlstra (per 1 februari 2005 secretaris van DoCoMoMo Nederland),
Technische Universiteit Delft, faculteit Bouwkunde | Posbus 5043,
2600 GA Delft | H.Zijlstra@bk.tudelft.nl | 015-2137087 | 015-2782982 |
06-10013649

buro voor monumentenzorg en cultuurhistorie

arcx

BOUWHISTORIE ADVIES ONDERZOEK DOCUMENTATIE
bergstraat 41 6981 db doesburg 0313 650190 www.arcx.nl

Onderscheid door kwaliteit

Hebt u kwaliteit hoog in het vaandel staan?

Dan mag uw omgeving dat ook weten!

Laat het kwaliteitssysteem van uw bedrijf en de kwaliteit van uw werk beoordelen en ontvang het officiële certificaat van Hobeon en de Stichting Erkenningssystemen Restauratie en Monumentenbehoud.

Meer informatie?

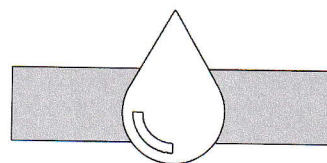
Bel 070-3066800 of mail naar: info@hobeon.nl

www.hobeon.nl

Alpha Vochttechniek

Veelzijdig en al meer dan 26 jaar ervaring in:

- Injectiewerken - constructief
- waterdichtend
- Waterdicht maken van kelders
- Injecteren tegen optrekkend vocht
- Hydrothermische kelderisolatie
- Bestrijden van vochtoverlast in kruipruimten
- Hydrofoberen en verharderen
van natuur- en baksteen
- Betonreparatiesystemen
- Renovatie- en restauratiepleisters
- Kunststof-vloersystemen

4600 AK Bergen op Zoom

Telefoon: 0165-386200

E-mail: info@alphavochttechniek.com

Internet: www.alphavochttechniek.com